

JØRGEN NIELSEN

Noget finder sted (1944)

Nu var det værste overstået, for nu var kræfterne omtrent brugt op. Hvordan det havde været, da det var værst? Hun erindrede det ikke. Man gør kun, hvad man har en eller anden grund til at gøre. Mary havde ingen grund til at erindre noget.

Men det havde været sådan, at hun nu følte en taknemlighed over, at hun kun havde tilbage at dø. Det andet, dette værste, havde været tusindfold værre. Hun skulle drukne sig i aften i Lundsøen. Det var uomstødeligt. Men hun tænkte det ikke så skærende klart og nøgternt, som det lyder, når det siges. Det var end ikke en beslutning. Det var blot sådan, at det var det, hun skulle.

Dette begreb at drukne sig, – det havde tidligere været noget, man strejfede i spøg uden at tænke over, hvad det kunne betyde, når det var virkelighed for et menneske. Anvendt på en selv eller på dem, man kendte, var det nærmest noget humoristisk. Som det normale, almindelige menneske, man var, ville man naturligvis aldrig blot tænke på sligt.

Men nu var alt forandret. Og forandringen var så fuldstændig, at hun heller ikke nu, da hun selv var i det, tænkte over, hvad det betød. Hun drog ikke sammenligninger imellem, hvordan dette at drukne sig havde set ud for hende før, og hvordan det så ud for hende nu. For hun skulle dø. Hun havde ikke brug for den visdom, der kan uddrages af erfaringer.

Hun levede endnu. Og dog var det måske ikke ret meget af hende, der endnu levede. Den sjælekval, hun havde gennemgået, havde forvandlet hende. Hun var ligesom kommet til en anden verden. Hun havde ikke søgt efter den. Men da hendes kræfter glippede, havde hun sluppet sit tag i den normale verden, hun havde opgivet den, hun havde ladet sig falde. Derfor var det en ringe verden, hun var kommet til.

Men den gav sløvhed. Der var flere minutter imellem, hun tænkte en smule. Og så var det snarest som et gisp af halvt bedøvet smerte. Å, det var godt, at det værste var overstået.

Hun gik og passede sit arbejde som enepige. Hun bevægede sig søvngængeragtigt og langsomt. Det var ikke af naiv pligtsfølelse, at hun søgte at udføre sit arbejde også denne sidste dag. Det var på grund af sjælelig udmattelse. Det ville have kostet hende en alt for stor kraftanstrengelse at bryde med de daglige vaner, inden hendes time kom.

Fruen rettede på hende gang på gang. Mary gik ikke og tabte tingene ud af hænderne, men hun ligesom faldt i staver. Hun blev, hvor hun var. Hun stod og pudsede på køkkentøjet i det uendelige. Med det blege ansigt dukket. Fruen kom til og beordrede hende til at tage fat på noget nyt, og Mary var lydige, men tavs. Mary syntes i det hele taget at opføre sig højst mærkeligt i disse dage. Fruen ville møde Marys blik, men så kun det sorte hår, der faldt frem fra

begge sider af det bøjede ansigt og ligesom stængede for omverdenen. Det faldt ikke fruene ind, at der kunne skjule sig noget af interesse bag dette sorte hår. Hun rystede på hovedet. Hendes udtryk sagde: at et menneske vil være bekendt at være sådan! Andet sagde hendes udtryk ikke. Nogle mennesker var mærkelige, og man var selv mere værd end dem. Fruen var ikke slettere end andre mennesker, men hun så ikke langt. Hun vidste intet om det fortvivlede sammenbrud, der havde fundet sted i hendes nærhed.

Einar havde været så uimodståelig og altid sagt: der kan ikke ske noget! Og Einar havde megen autoritet i sit væsen. Hun havde troet på Einar. Han var hverken slet eller samvittighedsløs, han var tværtimod god, og han var klogere end hun, hvorfor skulle hun så ikke tro ham på hans ord?

Og der måtte heller ikke ske noget. Måtte, måtte ikke! Det var en forsærdende, en umulig tanke, sådan som Marys sind var. Hun havde et blødt sind, hun bøjede sig for verdens dom om sådan noget. Og reelt var der det økonomiske at tage hensyn til. Einar var endnu kun lærling, han var tyve år, men var kommet sent i lære. Det kunne have lange udsigter med, at han kunne forsørge nogen. Men det skulle nok komme. Han havde så mange planer, som han udviklede for Mary. Han var så ivrig og så køn, og hun følte, at hun elskede ham, og uden ham ville hun have været pinligt ensom i denne fremmede by. De havde haft det så vidunderligt sammen.

De skulle giftes en dag. De var ikke officielt forlovede. Det hastede jo ikke, så længe de ingen bestemte udsigter havde. De gik bare sammen og var lykkelige. Og der skulle ellers ikke ske

noget.

Men nu var det sket. Hvad hjalp nu Einars forsikringer? Og hvad hjalp det, at han var en god dreng, når han havde den fejl, at han var lidt letsindig? Den fejl havde han, det stod hende klart, nu det var for sent. Og hendes sammenbrud begyndte med, at det kom over hende som en dyb skræk, en livsangst, at man så let tog fejl, så let kom i ulykke. Hun havde syntes, at hun havde vogtet sig selv godt. Hun havde syntes, at der kun var gode sider ved Einar; man kunne have fuld tillid til ham. Men han havde én fejl. Hun havde ikke været opmærksom på den. Og straks var ulykken styrtet ned over hende. Å, livet var ikke til at have med at gøre, hun var det ikke voksen.

Det ramte også Einar hårdt, men i modsætning til Mary var han optimist. Det var galt med dem, men sådant var hændet før, de kom vel over det på en eller anden måde. Han ville gøre, hvad han kunne, for hende; han ville ikke løbe fra sine forpligtelser, han skulle nok hjælpe hende over det.

Men kunne han gøre noget? Hun syntes det ikke, hun kunne ikke se det. Hun sagde ham ikke imod, hun bebrejdede ham intet. Hun var så håbløst ulykkelig, at hun bare sagde ja og ellers tav. Nu viste det sig, hvor forskellige de var. Mary var på en måde stum. Ikke Einar, ikke noget menneske kunne hun fortælle, hvordan hun havde det. Hun var en blid pige uden megen modstandskraft. Nu skulle hun være moder, og hun havde ikke en ung moders ret. Dette naturlige, som skulle ske med hende, ville vække opstandelse, når det en dag ikke længere kunne skjules. Hvorhen hun så vendte sig, ville det vække opstandelse. Hendes forældre var meget fornuftige mennesker. De ville ikke jage hende ud eller gøre sig skyldig i nogen art af

tåbeligheder. Men der ville lyde bebrejdelser. De ville lide under det. Som sagerne stod, ville de også lide økonomisk under det.

Hun kunne ikke bære skam. Hun kunne ikke bære at være den illegitime, den, der var ringere end andre i folks øjne. Hun ville skjule sig. Men hvor?

De fleste står det igennem, som forestod Mary; men enkelte knuser det. Mary var en af disse enkelte. Hun var så ufattelig alene. Der var vel dem, som ville have trøstet hende, vejledt hende, hjulpet hende, hvis hun havde kunnet sige dem, hvordan alting var. Men hun gik ingen til. Alt hendes væsen, alle hendes tanker var én eneste forblindet flugt bort fra dette at vække opsigt, at blive til skam; hun så ikke andet. Som i en krampe stirrede hun på det hele tiden, og derved blev det frygteligere og frygteligere.

Hun ville bort, hun ville skjule sig; kun det.

Og til sidst havde hendes tanker da vendt sig mod denne sø; en for en, indtil de var der alle, – indtil hun med sjæl og legeme hørte søen til. Det var kommet uden oprørske tanker om liv og død. Det var blevet den eneste mulighed; det utænkelige var blevet det selvfølgelige.

Det skulle ske i aften; for i disse dage var Einar ikke i byen, men han kom tilbage engang i morgen.

Og det blev aften. Mary gik hen ad gaden. Hun var på vej ned mod søen. Hun var på vej mod sin grav. Og havde nogen blandt dem, der så hende, vidst dette, ville det have fyldt dem med uhygge, at hun gled så selvfølgeligt ind i gadebilledet. Måske var hendes ansigt lidt fortrukket, men man bør jo ikke stirre påtrængende på et medmenneske; måske var hun lidt slappere end de andre unge piger, som var at se på

gaden, det var alt. Hun var hverken stor eller lille; hun var almindelig og pæn. Hun var en ung pige, som gik hen ad gaden, iført en grå frakke, købt hos manufakturhandler Jacobsen, hvis forretning hun netop passerede. Der var ingen patos og ingen larm om hendes skæbne.

Hun var i sin egen forfærdelige og stumme verden. Men idet hun gik forbi biografen, strømmede pludseligt noget af de andres verden ind i hende som en pinefuld sorg. Alt det tabte levede i et nu hektisk op på ny. De farvestrålende plakater med heltinden og helten! Titlen: Kærlighedens ret! De unge mennesker, som lo og snakkede og studerede de sort-blankt strålende filmsbilleder! Det var alt sammen erindringer. Her havde hun været så tit sammen med Einar. Her havde hun oplevet følelsen af, at verden var rig og dejlig og lykken let at erobre. Og så glade, så kåde, så lykkelige de havde været!

Men virkeligheden var blevet anderledes.

Så lå biografen bag hende. Så glemte hun det tabte og var igen i sit mørke.

En elegant, let grånet herre mønstrede hende et øjeblik. Så blev hans blik ligegyldigt. Dette slappe hos hende udslukte hans interesse. Han svingede lidt med spadserestokken og gik videre og glemte hende.

Der var folk hist og her på gaden, og de så ud til at have god tid; man drev af sted under lygterne og så lidt på livet efter endt arbejdsdag. Der var noget stueagtigt over gaden netop på grund af novembermørket. Her gik vi alle sammen så hyggeligt under det sparsomme lys, der holdt mørket i det vide rum lidt på afstand. Og ingen så ind i den grumme livets grænseegn, hvor Mary befandt sig. Hun var ikke midt på Østergade som de andre. Hun var ved verdens ende.

Og så tog mørket hende. Gaden hørte op, og den sidste lygtes skin nåede hende ikke længere. Men hun tænkte ikke noget ved det. Hun så sig ikke en sidste gang tilbage mod den oplyste by. Hun fortsatte så trofast i sit utrolige ærinde.

Nu var der åbent land om hende. Et par ejendomme, en trægruppe, hun passerede, så hun kun som udvaskede silhouetter, så mørkt var det. Hun havde en fugtig blæst imod sig. Hun snublede et par gange, vejen var ujævn, og hun kendte den ikke rigtig.

En bro førte over søen. Her gik byens folk over, når de skulle i skoven. Nu var Mary ene om det hele, ene med skoven og søen og mørket og døden. Midt på broen standsede hun. Her var luftstrømmen stærkere og koldere. Hun tøvede ikke, havde intet regnskab at gøre op med verden og med Gud. Hun gik i søen, hun kastede sig ud ...

... og byen vidste det ikke. Ingen fik nogen sinde at vide, hvordan hendes død havde været.

Og næste dag blev hendes lig fundet ved voddragning. Det konstateredes, at hun var gravid. Den gamle historie. En typisk avisnyhed. Et statistisk tal.

Kunne det have været forhindret? Nej, for ingen brød ind i hendes mørke og reddede hende ud af det. Formerne spærrede.

Bagerjomfruen i den butik, hvor Mary plejede at hente brød, tog sig ulykken nær; hun udbrød: Bare hun var kommet til mig, så skulle jeg nok have hjulpet hende på en eller anden måde.

Og dette var det varmeste, det mest menneskelige, der blev sagt, når der ses bort fra Marys pårørende.

Det var en fjern og flygtig hændelse for byen. Man søgte ikke at sætte sig i Marys sted. Og derfor blev byen ved at leve på den ældgamle tro, at man er selv bedre end dem, det går galt. Og at man selv kan bestemme, om det skal gå én galt eller ikke.